

OCENA OGROŽENOSTI ZARADI KAZNIVIH
DEJANJ NA PODROČJU INTELEKTUALNE
LASTNINE
2019
POVZETEK

POVZETEK

Ta ocena ogroženosti je izdelana v partnerstvu med Europolom in Uradom Evropske unije za intelektualno lastnino (EUIPO) in je namenjena seznanjanju oblikovalcev politik, organov kazenskega pregona in javnosti na splošno z najnovejšimi trendi in trenutnim vplivom kaznivih dejanj na področju intelektualne lastnine v EU. Poročilo obravnava ponarejanje in piratstvo, ki zadevata EU, in vključuje oceno ogroženosti, ki jo predstavljata ponarejanje in piratstvo v več proizvodnih sektorjih, in medsektorske dejavnike, ki vplivajo na kazenskopravno področje. Temelji na dveh že izdelanih skupnih poročilih o razmerah, ki sta bili objavljena leta 2015 in 2017.

Ponarejeno in piratsko blago bi lahko predstavljalo kar 6,8 % uvoza EU, kar znaša 121 milijard EUR. V zadnjih letih se je ta znesek znatno povečal. Letno število zadržanj ponarejenega blaga, ki jih izvedejo carinski organi v EU, se je od leta 2013 postopoma zmanjševalo, čeprav sta se število zaseženih predmetov in njihova ocenjena vrednost zmanjševala počasneje, pri čemer je bil leta 2015 in 2016 opazen začasen porast. Ta rahlo padajoči trend ne kaže trajnega povečanja učinkovitosti operacij, kar je razvidno iz števila zaseženih predmetov in njihove vrednosti v posameznem primeru ali postopku. Večina ponarejenih predmetov še vedno prihaja s Kitajske, določene kategorije izdelkov pa prihajajo tudi iz drugih držav.

Ponarejevalci pogosto uporabljajo zapletene trgovske poti za prevoz blaga iz države proizvodnje na ciljne trge. Čeprav se pošiljke ponarejenega blaga v EU še vedno večinoma prevažajo v razsutem stanju s tovornim prometom, se je v zadnjih letih močno povečalo število hitrih prevozov. Ta močna rast trgovine z majhnimi paketi je povezana z rastjo spletnih tržnic, ki prodajajo ponarejeno blago. Nove kopenske poti, ki so se odprle v zadnjih letih, zlasti naraščajoče število železniških povezav med Kitajsko in EU, ponarejevalcem ponujajo možnost razširitve poti in načinov prevoza.

Prihod boljše tehnologije je močno vplival na naravo in obseg ponarejanja. Ponarejevalci izkoriščajo obstoječe in novo nastajajoče platforme, na katerih je lažje oglaševati, prodajati in distribuirati ponarejeno in piratsko blago vedno večjemu številu potrošnikov. To povečanje prodaje ponarejenega blaga prek spletnih tržnic ni nov, temveč trajen trend. V zadnjih letih se pojavljajo zlasti tržnice v družbenih medijih kot ključna platforma, s katere lahko ponarejevalci dostopajo do velikega števila potrošnikov s splošno majhnim tveganjem, da bi jih odkrili organi kazenskega pregona. Trgovina s ponarejenim in piratskim blagom na temnem omrežju je še vedno razmeroma redek pojav.

Kazniva dejanja na področju intelektualne lastnine imajo velike gospodarske posledice, saj zakonita podjetja prikrajšajo za prihodke, vlade pa za prihodke od davkov. Ponarejeno blago ima lahko poleg gospodarske škode tudi resen vpliv na zdravje in varnost potrošnikov ter škodljive posledice za okolje. V zadnjih letih se ponareja vedno več blaga. Poleg tradicionalnih luksuznih izdelkov se ponarejevalci usmerjajo na široko paleto izdelkov za vsakdanjo uporabo. Ti vključujejo kozmetične izdelke, elektronske komponente, živila in pijačo, pesticide, farmacevtske izdelke, tobачne izdelke, igrače in dele vozil.

Kategorija blaga, ki se vse bolj ponareja, je **elektronika**. Pogosti primeri so mobilni telefoni in deli, zlasti polnilci in računalniška oprema. Ti se pogosto prodajajo prek spleta in se pošiljajo neposredno iz različnih azijskih držav potrošnikom v EU. V zadnjih letih je bilo odkrito tudi veliko število primerov ponarejenih polprevodnikov. Ker se to blago običajno uporablja v prevoznem sektorju, pa tudi v bolnišnicah kot del kirurških instrumentov, predstavlja veliko nevarnost za zdravje in varnost.

Zelo priljubljeni izdelki za ponarejevalce ostajajo **živila in pijača**, pri čemer se EU nenehno pojavlja kot glavni ciljni trg ponarejenih živil in pijače. Odkriti ponarejeni živilski izdelki vključujejo mleko v prahu za dojenčke, jušno osnovo v kockah, sir, kavo, olivno olje in testenine. Mnogi od teh izdelkov so bili najdeni v trgovinah in supermarketih, kar kaže na to, da prodrejo tudi v zakonito dobavno verigo. Ker je ponarejeno blago skoraj vedno slabše kakovosti in je proizvedeno v nehigienskem okolju, lahko predstavlja resno tveganje za zdravje in dobro počutje potrošnikov. V nekaterih primerih so v ponarejenih živilih našli celo nevarne oziroma tvegane sestavine. Poleg ponarejenih živil in pijače organi kazenskega pregona redno odkrivajo tudi druge vrste ponarejenega blaga, kar kaže na to, da organizirane kriminalne združbe pogosto sodelujejo pri trgovanju z vedno širšo paleto različnega ponarejenega blaga. Na splošno se zdi, da je pri ponarejanju živil prisotna splošna profesionalizacija organiziranih kriminalnih združb.

Poleg živil predstavljajo precejšnje tveganje za potrošnike EU ponarejene alkoholne pijače. Žgane pijače in vino so še posebej priljubljeno blago, ki ga ponarejajo organizirane kriminalne združbe. Pogosto polnijo poceni vino v steklenice s ponarejenimi nalepkami za drago vino, včasih celo dodajajo čisti alkohol v ponarejene žgane pijače. Proizvodne metode so v zadnjih letih vse bolj dovršene. Nekaterne organizirane kriminalne združbe upravljajo lastne proizvodne linije, vključno s pakiranjem in označevanjem izdelkov, drug način pa je uporaba zakonitih proizvodnih linij en dan na teden ali mesec za proizvodnjo ponaredkov.

Med najbolj priljubljenimi kategorijami izdelkov za ponarejanje (ki jih še vedno najpogosteje odkrijejo) so običajno **luksuzni izdelki, oblačila in modni dodatki**. To je predvsem posledica velikega števila majhnih naročil prek interneta, ki se nato pošiljajo prek poštne ali kurirske storitve. Hkrati je mogoče opaziti, da se povečuje proizvodnja ponarejenih oblačil v EU, in sicer organizirane kriminalne združbe dajejo ponarejene etikete na uvožena oblačila brez blagovne znamke. Tako zmanjšajo tveganje za odkritje med pošiljanjem oblačil.

Danes med najbolj regulirane izdelke na svetu spadajo **pesticidi**, zato ni presenetljivo, da se v EU trguje s številnimi ponaredki. Precejšnje povečanje števila zasegov v zadnjih letih kaže na povečanje težave in ozaveščenosti industrije in pristojnih organov. Pristojni organi teh izdelkov običajno ne pregledajo in ne odobrijo, zato lahko vsebujejo manj aktivne ali bolj strupene sestavine. Te lahko uničijo pridelke in polja in resno ogrozijo zdravje kmetov in potrošnikov. Organizirane kriminalne združbe, ki se ukvarjajo s ponarejanjem pesticidov, prodajajo svoje izdelke tako, da na izdelek namestijo lažne etikete znamke ali uporabljajo etikete v jezikih, ki niso jeziki EU, pri čemer pogosto zlorabljajo sistem vzporedne trgovine. V vse večjem številu primerov uvažajo le sestavine in nato v EU izdelajo ponarejene pesticide.

Vse večjo grožnjo za EU, ki zadeva številne države članice, predstavljajo ponarejeni **farmacevtski izdelki**.

Ponarejevalci ponarejajo široko paleto vse različnejših zdravil. Med najpogosteje ponarejenimi zdravili so običajno zdravila za erektilno disfunkcijo, vedno več pa je odkritih ponarejenih sredstev za povečanje učinkovitosti, kot so anabolični steroidi in poživila. Ti farmacevtski izdelki imajo lahko resne posledice za zdravje potrošnikov. Še posebej zaskrbljujoče je vedno pogostejše odkrivanje ponarejenih zdravil za zdravljenje hudih bolezni in vedno večje število primerov, ki vplivajo na zakonito dobavno verigo.

Organizirane kriminalne združbe lahko proizvajajo ponarejene farmacevtske izdelke v skrivnih laboratorijih, uvažajo ponarejena zdravila ali prodajajo nezakonito preusmerjena zdravila, tako da ponaredijo blagovno znamko in pakiranje. Kar zadeva proizvodnjo, se lahko zdravila in pakiranje izdelujejo na enem mestu ali več mestih ali pa jih celo izdelujejo ločene organizirane kriminalne združbe. Nekatere organizirane kriminalne združbe, ki proizvajajo ponarejene farmacevtske izdelke, proizvajajo tudi različne vrste sintetičnih drog. Ponarejevalci delujejo vedno bolj dovršeno, saj zaposlujejo visoko usposobljene delavce in ustanovljajo lastne proizvodne linije. Vse večje število ponarejenih farmacevtskih izdelkov se odkrije v majhnih paketih, ki so posledica nenehnega porasta neodobrenih in nereguliranih spletnih lekarn.

Rast interneta nudi ponarejevalcem edinstveno priložnost, da se vključijo v **piratstvo**, prodajo in distribucijo neodobrenih knjig, iger, filmov in glasbe. Ta nezakonita digitalna vsebina se razširja prek portalov BitTorrent in omrežij za neposredno izmenjavo datotek, vse pogosteje pa tudi prek spletnih platform za shranjevanje vsebin tretjih strani (t. i. „cyberlockers“). Lastniki teh platform ustvarjajo dobiček z digitalnimi oglasi, ki pogosto vključujejo glavne oglase večjih blagovnih znamk. V številnih primerih se ta spletišča uporabljajo tudi za lažno predstavljanje potrošnikom ali za širjenje zlonamerne programske opreme. V zadnjih letih se je povečalo tudi število odkritih primerov nezakonite uporabe tehnologije televizije prek internetnega protokola (IPTV). V mnogih od teh primerov so strežniki v drugih državah, kot se prodajajo naročnine, zato je za organe kazenskega pregona bistveno težje odkrivati storilce kaznivih dejanj.

Že štiri leta zapored se zmanjšuje število odkritih ponarejenih **tobačnih izdelkov**, večinoma cigaret. Kljub temu so bile cigarete v letu 2017 še vedno na tretjem mestu najpogosteje odkritih ponarejenih izdelkov. Medtem ko se je število odkritih uvoženih ponarejenih cigaret v zadnjih nekaj letih zmanjšalo, se je proizvodnja ponarejenih cigaret v EU znatno povečala. Te nezakonite tovarne postajajo vse bolj dovršene in sodobne in lahko dnevno proizvedejo do dva milijona cigaret. Zdi se, da so intenzivne dejavnosti kazenskega pregona v vzhodnoevropskih državah razpršile lokacije nezakonitih obratov za proizvodnjo tobačnih izdelkov v EU. Čeprav se večina ponarejenih cigaret še vedno prodaja na ulici, je prišlo do porasta spletnega trgovanja in pošiljanja majhnih paketov.

V zadnjih letih se je znatno povečalo tudi število odkritih ponarejenih **delov vozil**. Ponarejevalci proizvajajo široko paleto različnih avtomobilskih delov, vključno z zavornimi ploščicami, zračnimi blazinami in filtri. Povečanje števila ponarejenih avtomobilskih delov temelji na rasti spletnega trgovanja s temi izdelki. Večina tega blaga ni skladna s priznanimi varnostnimi standardi, kar lahko povzroči okvare vozil s smrtnim izidom. Poleg avtomobilskih delov so bila odkrita tudi ponarejena cestna kolesa višjega cenovnega razreda in deli za kolesa, kot so čelade.

Trg ponarejenega blaga je še vedno zelo donosen in nudi storilcem kaznivih dejanj priložnost, da ustvarjajo

ogromne dobičke ob nizkem tveganju. Večino kaznivih dejanj, ki vključujejo ponarejanje, nedvomno izvajajo organizirane kriminalne združbe, in zdi se, da so te skupine na splošno profesionalizirane. Na trgu EU je na voljo vse več različnih vrst ponarejenega in piratskega blaga, od luksuznega blaga do običajnih predmetov za vsakdanjo uporabo. Poleg gospodarske škode lahko veliko teh predmetov pomeni resno grožnjo za okolje ter zdravje in varnost potrošnikov, kar jasno dokazuje, da si je treba močno prizadevati za odpravo teh kaznivih dejanj.

OCENA OGROŽENOSTI ZARADI KAZNIVIH DEJANJ NA PODROČJU INTELKTUALNE LASTNINE

Junij 2019

Povzetek

